

SOSIAALIHUOLTOLAIN JA VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET LIKKUMISTA TUKEVAT PALVELUT

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen soveltamisohje 15.10.2025 alkaen

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Hyväksytty Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallituksen kokouksessa
20.4.2026 § 160

Sisällysluettelo

1	Liikkumista tukevat palvelut Kanta-Hämeen hyvinvointialueella	1
2	Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen myöntäminen	2
2.1	Oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumista tukeviin palveluihin	2
2.2	Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toteuttamistavat	3
2.2.1	Ryhmäkuljetukset	3
2.2.2	Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu	3
2.2.2.1	Taloudellinen tarveharkinta sosiaalihuoltolain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämisessä	4
2.2.2.2	Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen määrä	4
2.2.2.3	Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue	5
2.3	Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset	5
3	Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen myöntäminen	7
3.1	Oikeus vammaispalvelulain mukaiseen liikkumisen tukeen	7
3.2	Liikkumisen tuen toteuttamistavat	8
3.2.1	Kuljetuspalvelu	9
3.2.2	Saattajapalvelu	11
3.2.3	Henkilökohtainen apu	11
3.2.4	Taloudellisen tuen myöntäminen auton tai muun soveltuvan kulkuneuvon hankintaan	12
3.2.5	Muu soveltuva toteutustapa	12
3.3	Matkat, joihin vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea järjestetään .	13
3.3.1	Työ- ja opiskelumatkat	13
3.3.2	Muun tavanomaisen elämän matkat	14
3.4	Liikkumisen tuen alueellinen laajuus vapaa-ajan matkoilla	15
3.5	Matkat päivätoimintaan ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaan	17
3.6	Erytishuollon palveluihin liittyvät kuljetukset lain siirtymäaikana	17
4	Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelumatkojen käyttäminen ja asiakasmaksut	18
4.1	Yhdensuuntainen matka	18
4.2	Pysähdys tai poikkeama	18
4.3	Kuljetuspalvelumatkojen asiakasmaksun periminen	19
4.4	Saattajat, muut asiakkaan mukana matkustavat henkilöt ja matkatavarat	20
4.5	Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen	21
4.5.1	Toivetaksi	22
4.5.2	Vakiotaksimatkat	22

4.5.3	Pikamatkat.....	22
4.6	Kuljetuspalvelumatkojen yhdistely.....	23
4.7	Kuljetuspalvelumatkan peruuttaminen ja peruuttamatta jätetyn matkan vähentäminen.....	23
4.8	Palvelujen käyttämistä koskevien ohjeiden noudattaminen	24
5	Palvelun hakeminen ja päätöksenteko	25
5.1	Palvelun hakeminen.....	25
5.2	Palvelutarpeen arviointi ja asiakas- tai palvelusuunnitelma	25
5.3	Kuuleminen ja päätös palvelusta.....	27
5.4	Päätöksen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku.....	28
5.5	Palvelupäätösten muuttaminen ja lakkauttaminen	28
6	Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä.....	30
7	Liitteet	31

1 Liikkumista tukevat palvelut Kanta-Hämeen hyvinvointialueella

Kanta-Hämeen hyvinvointialue järjestää liikkumista tukevia palveluja sosiaalihuoltolain (1301/2014) ja vammaispalvelulain (675/2023) mukaisina palveluina. Tässä soveltamisohjeessa määritetään näiden palvelujen myöntämistä, toteuttamista ja käyttämistä koskevat käytännöt. Soveltamisohjeet on laadittu turvaamaan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu hyvinvointialueella ja tukemaan liikkumisen tukeen liittyvää päätöksentekoa.

Palvelujen myöntäminen perustuu asiakkaalle tehtyyn palvelutarpeen arviointiin, jossa tarkoituksena on arvioida asiakkaan oikeus palveluun ja tämän jälkeen asiakkaalle sopiva palvelun toteuttamistapa, palvelun määrä, laajuus, kuljetuspalveluun liittyvät erityiset oikeudet ja muut vastaavat.

Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisia liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, joiden kotikunta on:

- Forssa
- Hattula
- Hausjärvi
- Humppila
- Hämeenlinna
- Janakkala
- Jokioinen
- Loppi
- Riihimäki
- Tammela
- Ypäjä

Muulla Suomessa asuville asiakkaille, joiden palveluista Kanta-Hämeen hyvinvointialue on järjestämisvastuussa, tehdään yksilölliseen harkintaan perustuvat liikkumisen tuen palvelujen päätökset. Näiden asiakkaiden kuljetuspalvelu organisoidaan erikseen sovittavalla tavalla.

2 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen myöntäminen

2.1 Oikeus sosiaalihuoltolain mukaisiin liikkumista tukeviin palveluihin

Sosiaalihuoltolain 23 §:n mukaiset liikkumista tukevat palvelut on tarkoitettu jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamista varten. Palveluilla edistetään ja ylläpidetään hyvinvointia sekä torjutaan eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Palvelut tukevat osaltaan erityisesti ikääntyneiden henkilöiden suoriutumista, omatoimisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan sekä mahdollistavat kotona asumisen.

Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää liikkuminen, kun niillä voidaan vastata asiakkaan yksilöllisiin liikkumisen tarpeisiin kokonaisuudessaan tai osittain. Liikkumista tukevat palvelut järjestetään asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja voidaan myöntää henkilölle, joka:

- ei saa liikkumiseen tukea sairausvakuutuslain tai muun lain nojalla (esimerkiksi Kelan korvaamat lääkäri-, sairaala-, kuntoutus- tms. matkat) ja
- ei kykene käyttämään itsenäisesti julkisia liikennevälineitä tai muita mahdollisesti käytettävissä olevia liikkumispalveluja, kuten kutsuohjattua joukkoliikennettä tai palvelulinjoja alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn perusteella.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu kohdistetaan erityisesti sellaisille asiakkaille, joiden kotona selviytymisen ja itsenäisen elämän kannalta kuljetuspalvelun järjestäminen on välttämätöntä. Lisäksi edellytyksenä on, että asiakkaalla ei ole mahdollisuutta oman auton käyttöön.

Liikkumista tukevia palveluja myönnettäessä otetaan huomioon läheisverkoston tosiasialliset mahdollisuudet tukea asiakkaan jokapäiväiseen elämään kuuluvaa liikkumista.

Pelkästään julkisen liikenteen puuttuminen ilman liikkumista vaikeuttavia toimintarajoitteita ei oikeuta saamaan liikkumista tukevia palveluja.

Hyvinvointialue järjestää sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja siihen varattujen määrärahojen puitteissa.

2.2 Sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen toteuttamistavat

Sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumista tukevan palvelun toteuttamistapaa arvioitaessa on otettava huomioon asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjattu liikkumisen tuen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut ja tuki sekä toimintaympäristön esteettömyys. Liikkumisen tuen toteuttamistapa tai -tavat on kirjattava perusteluineen asiakkaalle tehtävään kuljetuspalvelupäätökseen. Liikkumista tukeva palvelu voidaan järjestää myös eri toteuttamistapojen yhdistelmillä.

2.2.1 Ryhmäkuljetukset

Asiakkaalle voidaan myöntää sosiaalihuoltolain nojalla oikeus ryhmäkuljetuksiin. Hyvinvointialueen järjestämään päiväaikaiseen toimintaan tai muihin sosiaalipalveluihin liittyvät matkat voidaan toteuttaa ryhmäkuljetuksina, jos se on asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin sopiva toteutustapa. Ryhmäkuljetuksista tehdään asiakkaalle päätös kyseessä olevan sosiaalipalvelun myöntämisen yhteydessä. Hyvinvointialue voi päättää ryhmäkuljetusten muodosta, joka voi olla taksikuljetus, yhdistelty kuljetus, kuljetus, jossa hyödynnetään palveluliikennettä, tai edellä mainittujen kuljetusmuotojen yhdistelmä.

2.2.2 Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu

Asiakkaalle voidaan myöntää sosiaalihuoltolain nojalla oikeus kuljetuspalvelumatkoihin taksilla, esteettömällä autolla tai muulla soveltuvalla ajoneuvolla tilanteissa, joissa edellä luvussa 2.2.1 kuvattu toteuttamistapa (ryhmäkuljetukset) ei ole asiakkaalle soveltuva tai riittävä.

Sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja voidaan myöntää asiointi- ja virkistysmatkoihin tai muun vastaavan jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu ei ole tarkoitettu sairausvakuutuslain tai muun lain nojalla korvattaviin terveydenhuollon, kuntoutuksen, sairaanhoidon tms. matkoihin.

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua saavalle asiakkaalle voidaan myöntää tämän soveltamisohjeen luvuissa 3.2.1 ja 3.2.2 tarkemmin kuvattuja erityisiä oikeuksia (invataksioikeus, vakiotaksioikeus, yksinmatkustusosoikeus ja saattajapalvelu).

2.2.2.1 Taloudellinen tarveharkinta sosiaalihoitolain mukaisen kuljetuspalvelun myöntämisessä

Sosiaalihoitolain mukaista kuljetuspalvelua myönnettäessä noudatetaan edellä luvussa 2.1 kuvattujen myöntämisperusteiden lisäksi liitteessä 1 kuvattuja tulo- ja varallisuusrajoja. Yksin asuvan hakijan tulot ja varallisuus tai hakijan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa asuvan avo- tai aviopuolison yhteiset tulot ja varallisuus eivät saa ylittää tulo- ja varallisuusrajoja. Hakijan tulee toimittaa tositteet tulo- ja varallisuustiedoistaan hakemuksensa liitteenä.

Tuloina huomioidaan (brutto, viimeksi vahvistettujen verotietojen pohjalta):

- hakijan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa elävän avo- tai aviopuolison veronalaiset ja verosta vapaat tulot ennen verojen vähentämistä
- ansio- ja pääomatulot

Tuloina ei huomioida seuraavia etuuksia ja avustuksia:

- asumistuki, omaishoidon tuki, eläkkeensaajan hoitotuki, vammaistuki, sotilasavustus, rintamalisä, tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito- ja tutkimuskulut, opintoraha, aikuisopintoraha, opintotuen asumisissä, toimeentulotukena maksettava toimintaraha ja matkakorvaus, kuntoutusrahalain mukainen ylläpitokorvaus, opintojen johdosta suoritettavat apurahat ja muut vastaavat avustukset, perhehoidon kustannusten korvaukset, lasten kotihoidon tuki, lapsilisä, lapsen hoitotuki, lapsikorotus, elatusapu tai elatustuki, eläkkeisiin ja niihin verrattaviin tuloihin sisältyvät huollettavista aiheutuvat korotukset, syytinki.

Varallisuutena huomioidaan talletukset, osakkeet ja rahastot. Varallisuutena ei oteta huomioon asiakkaan omassa käytössä olevaa vakituista asuntoa.

2.2.2.2 Sosiaalihoitolain perusteella myönnettävien matkojen määrä

Sosiaalihoitolain perusteella myönnettäviä kuljetuspalvelumatkoja voidaan myöntää yksilölliseen tarpeeseen perustuen enintään kahdeksan (8) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.

Jos asiakkaalla on tarve saada apua peseytymiseensä kotihoidon toimesta kodin ulkopuolisessa toimintayksikössä, voidaan kuljetuspalvelumatkoja myöntää enintään kuusitoista (16) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, jos sosiaalihoitolain liikkumista tukevan palvelun myöntämisperusteet muutoinkin täyttyvät.

Kuljetuspalvelumatkojen järjestäminen määräytyy kuukausikohtaisesti. Asiakas ei voi siirtää käyttämättä jääneitä matkoja käytettäväksi myöhemmin. Käyttämättä jääneet matkat eivät vähennä matkojen määrää seuraavilta kuukausilta.

2.2.2.3 Sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävien matkojen matkustusalue

Matkustusalueet, joilla asiakas voi liikkua sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävän kuljetuspalvelun avulla, määrittyvät asiakkaan asuinkunnan perusteella seuraavasti:

- **Forssa:** Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Loimaa (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Hattula:** Hattula, Hämeenlinnan kantakaupungin alueet, tapauskohtaisesti lähin palvelutaajama (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Hausjärvi:** Hausjärvi, Hyvinkää, Janakkala, Kärkölä, Riihimäki (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Humppila:** Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Loimaa (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Hämeenlinna:** Hämeenlinna (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 60 km)
- **Janakkala:** Janakkala, Hämeenlinna, Riihimäki, Hausjärvi (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Jokioinen:** Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Loimaa (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Loppi:** Loppi, Riihimäki, Tammela, Hämeenlinna, Hyvinkää, Karkkila (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Riihimäki:** Riihimäki (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Tammela:** Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Loimaa (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)
- **Ypäjä:** Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, Ypäjä, Loimaa (kuljetusmatkan pituus voi olla korkeintaan 45 km)

Matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvissa matkoissa ensisijaisia ovat esteettömät julkiset kulkuvälineet. Kilometrirajoista voidaan poiketa harkinnan ja asiakkaan tarpeen sitä vaatiessa.

2.3 Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset

Valtiokonttori korvaa rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) ja sotilasvammalain (404/1948) mukaisesti rintamaveteraanien ja sotainvalidien sosiaalihuoltolain nojalla myönnettyjen liikkumista tukevien palvelujen kustannukset hyvinvointialueelle. Jos rintamaveteraani tai sotainvalidi tarvitsee saattajaa asiointi- tai virkistysmatkoilla, saattajan matkakulut voidaan korvata, samoin henkilön puolesta asioiminen.

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti rintamaveteraanilla tarkoitetaan henkilöä, joka asuu Suomessa, on osallistunut vuosien 1939–1945 sotiin ja jolla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus tai rintamatunnus. Sotainvalidilla tarkoitetaan henkilöä, jonka sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on 10 prosenttia tai enemmän (todettu Valtiokonttorin päätöksellä).

Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti rintamaveteraanien ja sotainvalidien sosiaalihuoltolain mukaisten liikkumista tukevien palvelujen myöntämisen osalta noudatetaan seuraavia ehtoja:

- Asiakkaan tuloja ja varallisuutta ei oteta huomioon liikkumista tukevan palvelun myöntämisessä
- Matkojen määrää ei ole rajoitettu, vaan niitä on myönnettävä tarpeen mukaan
- Asiointi- ja virkistysmatkat voivat oman asuinkunnan lisäksi suuntautua naapurikuntien alueelle
- Asiakkaalta ei peritä matkoista omavastuuosuutta ja kuljetuspalvelumatkan tilaamisesta ei saa koitua asiakkaalle muuta kuluja kuin paikallispuhelumaksu

3 Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen myöntäminen

3.1 Oikeus vammaispalvelulain mukaiseen liikkumisen tukeen

Vammaispalvelulain (675/2023) tarkoituksena on lain 1 § mukaisesti toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä, tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Vammaispalvelulakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä.

Pääperiaatteena on, että vammainen henkilö saa palvelut osana yleistä palvelujärjestelmää yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vammaispalvelulain mukaiset erityispalvelut täydentävät yleisiä sosiaali-, terveys- ja muita peruspalveluja. Ne turvaavat vammaisen henkilön tarvitseman avun ja tuen tilanteissa, joissa muussa laissa tarkoitettujen palvelujen ei ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Edellytyksenä on lisäksi, että erityispalvelut ovat henkilölle välttämättömiä itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Vammaista henkilöä tuetaan ensisijaisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne. Ensisijaisia ovat myös sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut. Vammainen henkilö voi saada itsenäisen liikkumisen ja julkisella joukkoliikenteellä liikkumisen opetteluun myös vammaispalvelulain 7 §:n mukaista valmennusta.

Vammaispalvelulain 28 §:n mukaisella liikkumisen tuella turvataan vammaiselle henkilölle mahdollisimman itsenäinen liikkuminen ja tavanomainen elämä, kuten työssäkäynti, opiskelu, asioiminen, virkistys, yhteiskunnallinen osallistuminen tai muu niihin verrattava toiminta.

Vammaisella henkilöllä on lain 28 §:n mukaan oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki silloin, jos hänellä on toimintarajoitteen vuoksi erityisiä vaikeuksia

liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen myöntäminen edellyttää yksilöllistä palvelutarpeen arviointia. Arvio tehdään palvelun välttämättömyydestä, kohtuullisuudesta sekä henkilön erityisistä liikkumisvaikeuksista ja tästä syystä aiheutuvista kohtuuttomista vaikeuksista käyttäen julkisia joukkoliikennevälineitä. Palvelutarpeen arviointia varten tarvitaan hakemuksen lisäksi riittävä selvitys vammasta tai toimintarajoitteesta. Selvitys voi olla esimerkiksi lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön lausunto tai potilaskirjaus, josta selviää riittävällä tavalla vamman aiheuttama toimintarajoite. Tarvittaessa osana arviointia voidaan toteuttaa koematka julkisen liikenteen käyttöön.

Kohtuullisuusarvioinnissa otetaan huomioon muun muassa vammaisen henkilön yksilöllinen liikkumisen tarve, matkan pituus ja tarkoitus, matkojen määrä sekä se, missä paikkakunnan tai alueen asukkaat tavanomaisesti asioivat ja liikkuvat. Kohtuullisuusarviointi tehdään sekä vammaisen henkilön tuen tarpeen että kustannusten näkökulmasta. Liikkumisen tuki voidaan esimerkiksi myöntää vain osalle matkaa, jos vammaisen henkilö pystyy muun osan matkasta käyttämään itsenäisesti julkista liikennevälinettä, esim. junaa.

Edellytysten täytyessä liikkumisen tukea järjestetään työ- ja opiskelumatkoihin, työllistymistä tukevan toiminnan ja työtoiminnan (sosiaalihuoltolaki 710/1982 27 §:n kohdat d ja e) sekä muun tavanomaisen elämän matkoihin. Lisäksi liikkumisen tukea järjestetään tarvittaessa vammaispalvelulain mukaisen valmennuksen (7 §), erityisen osallisuuden tuen (12 §), tuetun päätöksenteon (14 §), vaativan moniammatillisen tuen (16 §) ja lyhytaikaisen huolenpidon (24 §) matkoihin. Näissä tapauksissa otetaan myöntämisedellytyksiä arvioitaessa lisäksi huomioon, että liikkumisen tuen tarkoituksena on mahdollistaa toisen palvelun antaminen ja järjestäminen.

Vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki ei korvaa tai paikkaa sellaisia joukkoliikenteen puutteita, jotka vaikuttavat muidenkin alueen asukkaiden liikkumiseen. Liikkumisen tukena myönnettyä palvelua ei myöskään voi käyttää sellaisiin matkoihin, joiden kustannuksiin henkilö voi saada korvausta muun lain nojalla esim. Kelalta tai vakuutusyhtiöltä.

3.2 Liikkumisen tuen toteuttamistavat

Vammaisella henkilöllä on vammaispalvelulain mukaisten myöntämisedellytysten täytyessä subjektiivinen oikeus liikkumisen tukeen, mutta ei tiettyyn palvelun toteuttamistapaan.

Toteuttamistapaa arvioitaessa on otettava huomioon henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu liikkumisen tuen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut sekä toimintaympäristön esteettömyys.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on käytössä vammaispalvelulain 29 §:n mukaisista toteutustavoista seuraavat:

- 1) kuljetuspalvelu
- 2) saattajapalvelu osana kuljetuspalvelua
- 3) henkilökohtainen apu
- 4) taloudellisen tuen myöntäminen auton tai muun soveltuvan kulkuneuvon hankintaan (vammaispalvelulaki 32 §)
- 5) tarvittaessa yksilöllisesti arvioitu muu soveltuva tapa, esimerkiksi valmennuksen (vammaispalvelulaki 7 §) myöntäminen julkisen liikenteen käytön harjoitteluun.

Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa myös useamman toteuttamistavan yhdistelmänä.

Toistaiseksi Kanta-Hämeen hyvinvointialueella ei ole käytössä liikkumisen tuen toteutustapaa, jossa vammaiselle henkilölle annetaan käyttöön auto tai muu kulkuneuvo.

3.2.1 Kuljetuspalvelu

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella kuljetuspalvelu toteutetaan taksilla, joka tilataan maakunnallisesta kuljetuspalvelukeskuksesta (Makupa) erillisen asiakasohjeen mukaisesti. Kuljetuspalvelut järjestetään lähtökohtaisesti matkoja yhdistellen samalla kulkuvälineellä toteutettavaksi. Yksilöllisiin tarpeisiin pyritään vastaamaan asiakkaan kuljetuspalveluprofiiliin kirjattavilla tarkennuksilla, kuten esimerkiksi kalustoon liittyvät sekä kuljetuspalvelun toteuttamiseen liittyvät erityiset tarpeet.

Asiakkaalle voidaan myöntää kuljetuspalvelun toteuttamiseen tässä soveltamisohjeessa määritellyjä erityisoikeuksia vammasta tai sairaudesta johtuvasta perustellusta syystä silloin, kun se on henkilölle välttämätöntä kuljetuspalvelun käytön mahdollistamiseksi. Tällainen syy voi esimerkiksi olla se, että asiakas tarvitsee matkan yhteydessä avustamista, joka poikkeaa tavanomaisesta kuljetuspalveluun sisältyvästä avustamisesta. Tavanomaista kuljetuspalveluun sisältyvää avustamista on se, että kuljettaja saattaa asiakkaan ja matkatavarat tarvittaessa taksin ovelta kiinteistön ovelle ja toisin päin. Erityisoikeuksien myöntämisen tarkoitus on, että asiakas voi niiden avulla yhdenvertaisesti käyttää hänelle myönnettyä kuljetuspalvelua. Oikeus

erityisoikeuteen arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja myönnetty erityisoikeus kirjataan perusteluineen asiakkaan kuljetuspalvelupäätökseen.

Asiakkaalle voidaan myöntää **invataksioikeus**, jos asiakas ei terveydentilansa, vammansa tai sairautensa vuoksi kykene matkustamaan henkilöautossa, vaan tarvitsee välttämättä esteettömän ajoneuvon, paariauton tai muun vastaavan erityisvarustetun ajoneuvon.

Asiakkaalle voidaan myöntää oikeus avustamispalveluun myös, jos asiakas matkustaa taksissa pyörätuolissa istuen tai jos asiakkaalla on matkalla mukana suurikokoinen välttämätön apuväline. Invataksioikeuteen sisältyy tarvittaessa apuvälinettä, kuten pyörätuolia, käyttävän asiakkaan avustaminen sisältä lähtöpaikasta ajoneuvon ja ajoneuvosta sisälle päätepisteeseen. Avustamispalveluun voi myös sisältyä porrasvetoapu, jos pyörätuolia käyttävä asiakas tarvitsee matkan yhteydessä käsivoimin tai porraskiipijän avulla tapahtuvaa vetämistä portaisissa. Autoilijalle korvataan matkasta avustamislisä tällä hetkellä voimassa olevan hankintasopimuksen mukaisesti. Jos sopimus muuttuu, noudatetaan uuden sopimuksen ehtoja.

Asiakkaalle voidaan myöntää **vakiotaksioikeus**, jos asiakas ei voi terveydentilansa, vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi matkustaa muun kuin vakituisen ja hänelle tutun kuljettajan kanssa. Vakiotaksioikeus voidaan myöntää asiakkaalle silloin, kun matkustaminen ilman saattajaa voi vaarantaa asiakkaan terveyden tai turvallisuuden sekä edellyttää taksinkuljettajalta erityisvalmiuksia ja asiakkaan tuntemista. Vakiotaksioikeus tarkoittaa asiakkaan oikeutta käyttää ensisijaisesti yhtä ja samaa taksin kuljettajaa tai taksiyritystä kuljetuspalvelumatkojen tekemiseen. Asiakas valitsee vakiotaksikuljettajan palveluntuottajan hyvinvointialueen osoittamien palveluntuottajien joukosta. Vakiotaksikuljettajista on ajantasainen luettelo kuljetuspalvelukeskuksen verkkosivuilla ja asiakas ottaa yhteyttä haluamaansa taksinkuljettajaan ja sopii vakiotaksista. Asiakkaan omatyöntekijä tai muu asiakkaalle nimetty työntekijä avustaa tarvittaessa asiakasta valinnan ja yhteydenoton tekemisessä, ja asiakas ilmoittaa valitsemansa vakiotaksin työntekijälle. Asiakkaalla voi tarvittaessa olla nimettynä useampi vakiotaksikuljettaja matkoja varten.

Asiakkaalle voidaan myöntää **yksinmatkustusosoikeus** (yhdistelykielto), jos asiakkaalla on toimintakykyyn tai terveydentilaan tai matkojen poikkeuksellisuuteen perustuva ja hyväksyttävä syy matkustaa yksin ja kuljetusten yhdistely vaarantaisi asiakkaan yksilöllisen liikkumisen tarpeen toteutumisen tai edun. Yksinmatkustusosoikeus voidaan myöntää esimerkiksi asiakkaalle, jolla on erityinen infektioherkkyys, psyykinen sairaus tai kehitysvammaan liittyvää

haasteellista käytöstä tai jos asiakas häiriintyy kohtuuttomasti yhdistelystä (autismi, aistiyliherkkyydet ym.). Yksinmatkustusoikeuden saaneen asiakkaan kuljetusta ei yhdistetä sellaiseen kuljetukseen, joissa on muita matkustajia. Yksinmatkustusoikeus voi koskea kaikkia asiakkaan matkatyyppejä tai vain yhtä matkatyyppiä, kuten työmatkoja.

3.2.2 Saattajapalvelu

Saattajapalvelu voidaan myöntää asiakkaalle, joka matkan alkaessa, matkan aikana ja matkan päättyessä välttämättä tarvitsee toisen henkilön apua. Saattajaa voidaan esimerkiksi tarvita mahdollistamaan asiakkaan turvallinen liikkuminen tai apuvälineiden käyttäminen matkan aikana. Välttämättömyyden arvioinnissa huomioidaan muun muassa mahdollisuus kuljetuspalveluun sisältyvään tavanomaiseen taksin kuljettajan apuun.

Tarve vammaispalvelulain mukaiselle saattajapalvelulle arvioidaan yksilöllisesti.

Saattajapalvelu toteutetaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueella kuljetuspalveluun liittyvänä lisäpalveluna. Saattajapalvelu myönnetään, jos asiakas välttämättä tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuvasta syystä kuljettajan apua tavanomaista taksipalvelua enemmän voidakseen käyttää palvelua, eikä asiakkaalla ole matkalla mukana omaa saattajaa, esim. omaista, läheistä tai henkilökohtaista avustajaa. Taksinkuljettajan antama saattamisapu sisältää asiakkaan avustamisen siirtymisessä sisältä asunnostaan tai muusta kiinteistöstä ajoneuvoon ja päinvastoin. Autoilijalle korvataan matkasta saattamislisä tällä hetkellä voimassa olevan hankintasopimuksen mukaisesti. Jos sopimus muuttuu, noudatetaan uuden sopimuksen ehtoja. Saattajapalvelu on kuljetuspalvelun asiakkaalle maksuton.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saavan henkilön yksi omainen, läheinen tai avustaja voi matkustaa asiakkaan mukana saattajana maksutta ilman erillistä päätöstä. Saattajana toimiva omainen tai läheinen ei pääsääntöisesti voi kuitenkaan olla henkilö, jolla on itsellään kuljetuspalveluoikeus tai joka tarvitsee itse taksin kuljettajan apua siirtymisiin. Saattajana toimivan henkilön on tultava mukaan samasta osoitteesta tai reitin varrelta ilman poikkeamistarvetta. Asiakkaan tulee kuljetusta tilatessa ilmoittaa tarkka osoite, josta saattaja noudetaan.

3.2.3 Henkilökohtainen apu

Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa henkilökohtaisen avun avulla, jos henkilöllä on muutoinkin arvioitu olevan oikeus vammaispalvelulain 9 § mukaiseen henkilökohtaiseen apuun ja hän

pystyy käyttämään julkista joukkoliikennettä avustajan avustamana tai liikkumaan muuten avustajan avustamana. Avustustuntien määrää arvioitaessa otetaan tällöin huomioon liikkumiseen käytettävä aika niin, ettei se kuluta muuhun avustamiseen kohdennettuja tunteja.

Henkilökohtainen apu liikkumisen tuen toteuttamistapana sopii esimerkiksi tilanteisiin, joissa vammaisella henkilöllä on henkilökohtainen avustaja käytettävissään pidempikestoisesti päivän aikana.

3.2.4 Taloudellisen tuen myöntäminen auton tai muun soveltuvan kulkuneuvon hankintaan

Kanta-Hämeen hyvinvointialue voi järjestää liikkumisen tukea myöntämällä taloudellista tukea vammaispalvelulain 32 §:n mukaisella tavalla auton tai muun kulkuneuvon hankintaan, mikäli vammaisen henkilön liikkumisen tarve on runsasta ja johtuu esimerkiksi työssä käymisestä, opiskelusta tai vammaisen lapsen kuljetustarpeista.

Vammaispalvelulain 32 §:n mukaista taloudellista tukea järjestetään hyvinvointialueen varaamien määrärahojen mukaisessa laajuudessa. Kanta-Hämeen hyvinvointialueella liikkumisen tukena järjestettävää taloudellista tukea myönnetään hyvinvointialueen erillisen soveltamisohjeen mukaisesti.

Kulkuneuvon myönnetyn taloudellisen tuen lisäksi asiakkaalle voidaan myöntää tarvittaessa kuljetuspalvelumatkoja täydentämään liikkumisen tuen palvelua esimerkiksi auton ollessa huollossa tai keliolosuhteiden takia. Vammaispalvelulain 30 §:n mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus saada muuta liikkumisen tukea vähintään 24 yhdensuuntaista matkaa vuodessa, jos hänelle on myönnetty taloudellista tukea auton tai muun kulkuneuvon hankintaan, eikä hän hae tätä pienempää määrää matkoja.

3.2.5 Muu soveltuva toteutustapa

Tarvittaessa on mahdollista järjestää liikkumisen tuki myös muulla yksilöllisesti arvioidulla ja soveltuvalla tavalla, esimerkiksi vammaispalvelulain 7 §:n mukaisena valmennuksena julkisen liikenteen käytön harjoitteluun tai jonkinlaisena digitaalisena sovelluksena.

3.3 Matkat, joihin vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea järjestetään

3.3.1 Työ- ja opiskelumatkat

Työ- ja opiskelumatkoja myönnetään asiakkaan välttämättömän tarpeen mukainen määrä. Välttämättömillä työhön tai opiskeluun liittyvillä matkoilla tarkoitetaan matkoja asunnon ja työ- tai opiskelupaikan välillä. Palvelun hakemisen yhteydessä tulee esittää todistus työskentelystä tai opiskelutodistus.

Työllä tarkoitetaan työ- tai virkasuhteeseen perustuvan työskentelyn lisäksi yritystoimintaa. Jos asiakas työskentelee työpäivän aikana useammassa eri paikassa, korvattavia matkoja ovat matkat kotoa päivän ensimmäiseen työpisteeseen ja viimeisestä työpisteestä kotiin.

Vammaispalvelulain nojalla myönnettyjä matkoja ei voi käyttää työnantajan määräyksestä tapahtuviin työn tekemiseen tai yritystoimintaan liittyviin matkoihin.

Työ- tai opiskelumatkat voidaan myös myöntää niin, että osa matkasta tapahtuu julkisella joukkoliikenteellä, esimerkiksi junalla tai bussilla. Tämä on mahdollista, jos katsotaan, että asiakkaalla ei ole kohtuuttoman suuria vaikeuksia joukkoliikennevälineen käyttämisessä siltä osin kun matka tehdään kyseisellä joukkoliikennevälineellä. Tällöin asiakas voi liikkua kuljetuspalvelun avulla lähtöosoitteesta joukkoliikenteen terminaaliin tai vastaavaan ja joukkoliikenteellä kuljettavan matkan osuuden jälkeen jälleen terminaalista pääteosoitteeseen. Asiakas voi esimerkiksi liikkua kuljetuspalvelun avulla kotoaan juna-asemalle ja juna-asemalta pääteosoitteeseen.

Opiskelumatkat myönnetään lukuvuodeksi kerrallaan. Opiskelumatkoina korvataan matkat, jotka liittyvät sellaiseen opiskeluun, joka johtaa tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen, tai joka parantaa henkilön mahdollisuuksia työllistyä tai vahvistaa henkilön ammattitaitoa ja tätä kautta lisää hänen työllistymismahdollisuuksiaan. Tällaisella opiskelulla tarkoitetaan esimerkiksi:

- perusopetuksen jälkeistä opiskelua esimerkiksi lukiossa tai ammattiin tähtäävässä opiskelussa ammattioppilaitoksissa
- opiskelua ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa
- ammatilliseen opiskeluun tähtäävää opiskelua, kuten pitkäkestoisemmat avoimen yliopiston kurssit
- työelämän valmiuksia kehittävää koulutusta, ainakin pitkäkestoisempi työvoimapolitiittinen koulutus tai kuntoutus
- osana opiskeluun kuuluvaa työskentelyä kouluaikana tapahtuvia retkiä ja muita vastaavia opiskeluun liittyviä pakollisia tilaisuuksia, joihin liittyviä matkoja ei järjestetä muun ensisijaisen lainsäädännön nojalla

- erityisoppilaitoksissa annettavaa vammaisten opiskelijoiden valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta.

Jos opiskelija asuu arkipäivisin (ma-pe) opiskelija-asuntolassa tai vastaavassa, opiskelumatkoina korvataan pääsääntöisesti matka maanantaina kotoa opiskelija-asuntolaan ja perjantaina opiskelija-asuntolasta takaisin kotiin.

Harrastusluonteinen opiskelu ei oikeuta opiskeluun liittyvien kuljetuspalvelujen saamiseen. Näihin matkoihin asiakas voi halutessaan hyödyntää hänelle muuhun tavanomaiseen elämään myönnettyjä matkoja.

Työ- ja opiskelumatkojen laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon vammaisen henkilön yhdenvertainen oikeus työntekoon ja opiskeluun sekä vammaisen henkilön yksilöllinen liikkumisen tarve. Työmatkojen osalta arvioidaan, mikä on samalla seudulla asuvien henkilöiden tavanomainen työssäkäyntialue.

3.3.2 Muun tavanomaisen elämän matkat

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea työ- ja opiskelumatkojen lisäksi muun tavanomaisen elämän matkoihin. Tällaisia ovat vammaisen henkilön vapaa-aikaan liittyvät matkat, joilla mahdollistetaan esimerkiksi asiointia, sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä, harrastuksia ja liikkumista eri aktiviteetteihin.

Muun tavanomaisen elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Tätä pienempi määrä matkoja voidaan myöntää siinä tapauksessa, että asiakas itse hakee pienempää määrää matkoja. Asiakas harkitsee ja päättää itse tavanomaiseen elämään liittyvien matkojen tarkoituksen ja kohteet kuljetuspalvelupäätöksen määrittelemissä rajoissa. Asiakkaalla on oikeus päättää, mihin matkat hänelle päätöksessä määriteltyjen kuntien alueella (matkustusalueella) suuntautuvat. Henkilöllä on oikeus tehdä matkan aikana kohtuullinen pysähdys tai poikkeama asiointia varten. Tästä oikeudesta tarkemmin luvussa 3.2.

Liikkumisen tuen matkat jaksotetaan kuukausikohtaisesti, mikä tarkoittaa sitä, että matkoja ei voi siirtää käytettäväksi toisena kuukautena. Vammaisen henkilö voi kuitenkin hakea liikkumisen tuen jaksottamista kuukautta pidemmälle ajalle, korkeintaan yhden vuoden aikana toteutettavaksi, jos tämän arvioidaan olevan henkilölle soveltuva ja perusteltu toimintatapa. Jaksottaminen voi koskea myös tiettyjä matkoja. Jaksottamisesta tehdään erillinen

viranhaltijapäätös. Jaksottamisen perusteena voi olla esimerkiksi liikkumisen tuen tarpeen painottuminen tiettyyn vuodenaikaan, elämäntilanteessa, työssä tai opiskelussa tapahtunut muutos tai muu perusteltu syy.

Vammaispalvelulain mukaan on mahdollista toteuttaa liikkumisen tuki joko kokonaan tai osittain siten, että matkojen määrä ja matkustusalueen laajuus perustuu matkojen määrän ja määriteltujen matkustusalueiden sijaan euromäärään tai kilometri- ja euromäärään. Kanta-Hämeen hyvinvointialueella ei toistaiseksi ole käytössä euro- tai kilometri- ja euromäärään perustuvaa toteutustapaa, mutta sen järjestämismahdollisuuksia selvitetään.

Mikäli asiakas hakee enempää kuin 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, hänen tulee esittää selvitys lisämatkojen tarpeesta. Lisämatkoja voidaan myöntää tavanomaiseen elämään kuuluvaan välttämättömään liikkumistarpeeseen. Lisämatkojen myöntämistä harkittaessa otetaan huomioon vammaisen henkilön yksilöllinen vammasta tai sairaudesta aiheutuva lisämatkojen tarve, yhdenvertaisen liikkumisen ja osallisuuden edistäminen, liikkumisen tuen kohtuullisuus ja asiakkaiden tasapuolinen kohtelu.

Lisämatkoja voidaan myöntää tavanomaisiin elämäntoimintoihin kuuluvaan välttämättömään liikkumistarpeeseen, kuten esimerkiksi harrastus-, järjestö- tai yhdistystoiminnan tai luottamustehtävien vuoksi. Matkoja myönnetään sille ajanjaksolle, jolle lisämatkojen tarve kohdentuu. Harrastustoiminnan, luottamustoimien tai vastaavien matkoissa ensisijaista on kuitenkin matkojen korvaaminen kyseistä toimintaa koskevien matkustussääntöjen tai korvauskäytäntöjen mukaisesti.

Myönnettyjen lisämatkojen määrä ja ajanjakso, jolle ne myönnetään, kirjataan perusteluineen liikkumisen tuesta tehtävään päätökseen. Mikäli lisämatkan tarve ilmenee niin äkillisesti, että asiakas ei ehdi saada hakemukseensa päätöstä ennen matkaa, hän voi tehdä matkan omakustanteisesti ja saada korvauksen matkoista jälkikäteen hakemuskuukauden alusta lukien, mikäli päätös on myönteinen (ks. luku 5.3 Kuuleminen ja päätös palvelusta).

3.4 Liikkumisen tuen alueellinen laajuus vapaa-ajan matkoilla

Vapaa-ajan matkoja voi tehdä oman asuinkunnan alueella, oman asuinkunnan ja toiminnallisten lähikuntien välillä sekä oman asuinkunnan ja oman elämän kannalta merkittävien kuntien välillä. Liikkumisen tuen alueellinen laajuus määritetään yksilöllisesti vammaisen henkilön tarpeiden pohjalta yhdessä suunnitellen. Alueellista laajuutta arvioitaessa

huomioidaan palvelun kohtuullisuus niin vammaisen henkilön liikkumisen tuen tarpeen kuin palvelusta aiheutuvien kustannusten näkökulmasta. Päätöksenteossa huomioidaan asiakkaan esittämä selvitys tarpeestaan kuljetuspalveluihin. Oleellista on, että matkat ovat kohtuullisia jokapäiväiseen elämään kuuluvia sekä tarpeellisia ja välttämättömiä. Liikkumisen tuen alueellinen laajuus kirjataan palvelupäätökseen.

Toiminnallisella lähikunnalla tarkoitetaan lähintä mahdollista kuntaa, josta vammaisen henkilön tarvitsema palvelu on saatavissa. Toiminnallisen lähikunnan määrittelyyn vaikuttaa se, kuinka ihmiset yleensä alueella liikkuvat ja missä he asioivat sekä se, kuinka erilaisia palveluita on saatavissa. Toiminnallista lähikuntaa määritettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön tarve sellaisiin palveluihin, joita ei ole saatavissa asuinkunnasta.

Oman elämän kannalta merkittävällä kunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti perhe- tai ystävyysuhteen, vapaa-ajan asunnon tai muun vastaavan syyn vuoksi. Silloin, kun on kyse vammaisen henkilön elämän kannalta merkittävään kuntaan tehtävästä matkasta, matkan pituus (kustannusten kohtuullisuus) voidaan huomioida myönnettävien matkojen määrässä. Tällöin voidaan myös edellyttää, että vammaisen henkilö käyttää osaan matkaa esteetöntä julkista joukkoliikennettä.

Edellä mainittujen kuntien lisäksi asiakas voi hakea kertaluonteista matkaa myös muuhun kuntaan. Tällaisella matkalla ensisijaisia ovat esteettömät julkiset kulkuvälineet. Viranhaltija voi yksilöllisellä harkinnalla myöntää poikkeuksellisesta ja perustellusta syystä matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvan välttämättömän kertaluonteisen matkan, jos vammaisen henkilön yksilöllinen elämäntilanteesta, vammasta tai sairaudesta johtuva liikkumisen tarve välttämättä matkaa edellyttää. Arvioitaessa kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle suuntautuvien matkojen myöntämistä otetaan huomioon myös matkan pituus.

Mikäli tällainen matka myönnetään asiakkaalle, asiakas tilaa kuljetuspalvelumatkan kuljetuspalvelukeskuksesta kuten muutkin matkat, ja asiakkaan kuljetuspalveluprofiiliin tehdään tilapäinen matkustusalueen muutos kertaluonteisen matkan edellyttämäksi ajaksi. Hyvinvointialue laskuttaa kuljetuspalvelun matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuneen matkan asiakasmaksun jälkikäteen asiakkaan muiden asiakasmaksujen mukana.

Mikäli kertaluonteisen matkan korvaamista ei myönnetä, asiakas voi käyttää hänelle myönnettyjä kuljetuspalvelumatkoja ja matkustaa oman matkustusalueensa reunalle ja jatkaa siitä eteenpäin omakustanteisesti määränpäähensä.

3.5 Matkat päivätoimintaan ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaan

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada maksuttomat matkat vammaispalvelulain 25 §:n mukaiseen päivätoimintaan, mikäli hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Samoin kehitysvammaisen henkilö voi saada maksuttomat matkat vammaispalvelulain 27 §:n mukaiseen kehitysvammaisten työtoimintaan. Tämä edellyttää, että kehitysvammaisella henkilöllä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Päätökset päivätoiminnan ja kehitysvammaisen henkilön työtoiminnan matkoista tehdään osana kyseisiä palvelupäätöksiä tai erillisinä päätösinä. Näistä matkoista ei tehdä liikkumisen tuen päätöstä. Matkat eivät vaikuta mahdollisesti muutoin järjestettävän liikkumisen tuen matkojen määrään.

3.6 Erityishuollon palveluihin liittyvät kuljetukset lain siirtymäaikana

Uuden vammaispalvelulain tultua 1.1.2025 voimaan ei palveluja enää myönnetä erityishuoltona. Uuden lain siirtymäajan loppuun 31.12.2027 saakka voi joillakin asiakkailla kuitenkin olla edelleen voimassa aiemman lainsäädännön mukaisia erityishuollon palveluja niihin liittyvine välttämättömine kuljetuksineen. Näihin palveluihin liittyvät matkat ovat asiakkaalle edelleen maksuttomia, eikä niistä peritä omavastuuta. Jos hyvinvointialue korvaa omalla autolla tehdyistä erityishuollon matkoista aiheutuneet kustannukset asiakkaalle, kilometrikorvaus oman auton käytöstä vastaa Kelan terveydenhuollon matkoihin kulloinkin myöntämän kilometrikorvauksen määrää. Tällainen tilanne voi esimerkiksi olla se, että lapsen etu huomioiden on arvioitu, että lapsen huoltaja tai vanhempi voi kuljettaa lapsen osana erityishuoltoa järjestettävään päivähöitoon ja hyvinvointialue korvaa kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset.

Erityishuollon kuljetuksia saavalle asiakkaalle voidaan myöntää tämän soveltamisohjeen luvussa 3 tarkemmin kuvattuja erityisiä oikeuksia.

4 Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelumatkojen käyttäminen ja asiakasmaksut

4.1 Yhdensuuntainen matka

Sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisessa kuljetuspalvelussa yhdensuuntainen matka tarkoittaa matkaa lähtöosoitteesta määränpäähän. Yhdensuuntainen matka alkaa tilauksen mukaisesta osoitteesta, jossa asiakas nousee auton kyytiin, ja se päättyy tilauksen mukaiseen määränpäähän, jossa asiakas nousee pois kyydistä. Yhdensuuntainen matka ei voi päättyä takaisin lähtöosoitteeseen, vaan matkalla tulee olla eri lähtöosoite ja eri kohdeosoite.

Yhdensuuntainen matka voi olla yksilöllinen kuljetus tai matka voi olla yhdistelty kuljetus, jolloin asiakkaat ovat eri osoitteista mukaan nousevia ja eri osoitteissa pois jääviä.

Matka on kahdensuuntainen, mikäli matka alkaa ja päättyy samaan osoitteeseen, josta asiakas on noussut autoon. Kahdensuuntaisella matkalla asiakkaalta peritään kaksi asiakasmaksua ja asiakkaalta kuluu kaksi matkaa.

4.2 Pysähdys tai poikkeama

Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saavalla asiakkaalla on oikeus tehdä kohtuullinen pysähdys tai poikkeama yhdensuuntaisen kuljetuspalvelumatkan reitin varrella.

Kohtuullisena pysähdyksenä pidetään enintään noin 10 minuutin mittaista pysähdystä, kun asiakas esimerkiksi toimittaa lyhyen asioinnin, käy wc:ssä tai vie lapsen päiväkotiin.

Pysähtyminen pidempiaikaista asiointia varten esimerkiksi apteekissa, kaupassa tai pankissa keskeyttää yhdensuuntaisen matkan, jolloin paluumatka on uusi kuljetuspalvelumatka.

Asiakkaan erityistarpeesta johtuvasta perustellusta syystä pysähdysaika voidaan myöntää kaksinkertaisena (noin 20 minuuttia). Erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että asiakkaan liikkuminen tai asiointiin liittyvien toimien suorittaminen on toimintarajoitteesta tai siihen rinnastuvasta syystä johtuen poikkeuksellisen hidasta tai aikaa vievää.

Kohtuullisena poikkeamana pidetään enintään noin 1000 metrin poikkeamaa suoralta reitiltä, kun asiakas käy esimerkiksi postilaatikolla tai pankkiautomaatilla.

Asiakkaan on ilmoitettava pysähdyksen tai poikkeamisen tarve kuljetuspalvelua tilatessaan.

4.3 Kuljetuspalvelumatkojen asiakasmaksun periminen

Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain nojalla kuljetuspalveluja saava asiakas maksaa jokaisesta yhdensuuntaisesta kuljetuspalvelumatkasta hyvinvointialueen kulloinkin vahvistaman asiakasmaksun (liite 2).

Kuljetuspalvelun asiakasmaksu vastaa alueella käytettävissä olevaa julkisen liikenteen maksua tai muuta siihen verrattavissa olevaa kohtuullista maksua. Asiakasmaksut määritellään käyttäen ajankohtaisia tiedossa olevia julkisen liikenteen lippujen hintoja. Jos asiakkaalle määritetyn matkustusalueen sisällä toteutuva matka suuntautuu asiakkaan asuinkunnan tai vyöhykealueen ulkopuolelle, noudatetaan liitteessä 2 kuvattua asiakasmaksutaulukkoa.

Yli 7-vuotiailta peritään omavastuuosuus tämän soveltamisohjeen liitteessä 2 kuvatun mukaisesti.

Jos asiakkaan kotikunta on hyvinvointialueen sisällä ja asiakas asuu vakituisesti hyvinvointialueen ulkopuolella esimerkiksi palveluasumisessa, asiakasmaksu määritellään yksilöllisesti asuinpaikkakunnan alueella käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksun tai muun siihen verrattavissa olevan kohtuullisen maksun perusteella.

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua saavia rintamaveteraaneja ja sotainvalideja koskevat poikkeukset on kuvattu edellä luvussa 2.3.

Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun matkustusalueen ulkopuolelle suuntautuvien kertaluonteisten matkojen korvaamisen käytännöt on kuvattu edellä luvussa 3.3.2.

Erytishuollon kuljetukset ovat asiakkaalle maksuttomia ja niistä ei peritä omavastuuta, ks. luku 3.5.

Asiakkaan mukana matkustavien muiden henkilöiden maksukäytännöt on kuvattu seuraavassa luvussa 4.4.

Työmatkojen asiakasmaksut määritellään yksilöllisesti. Pääsääntöisesti päivittäin kuljetun työmatkan asiakasmaksu on samansuuruinen kuin vastaavan pituisen matkan ja matkamäärän maksu julkisessa liikenteessä, esim. 30 päivän matkalippu.

Opiskelumatkojen asiakasmaksu vastaa Kelan kulloinkin myöntämän koulumatkatuen omavastuuosuutta seitsemän kilometriä ylittäviltä matkoilta (liite 2). Alle seitsemän kilometriä pitkän matkan asiakasmaksu on samansuuruinen kuin vastaavan pituisen matkan ja matkamäärän maksu julkisessa liikenteessä, esimerkiksi 30 päivän matkalippu nuorisoalennuksella. Asiakasmaksua ei peritä seitsemän kilometriä ylittäviltä 2. asteen opiskelumatkoista, jos asiakas on syntynyt vuonna 2004 tai sen jälkeen ja asiakkaan perusopetus on päättynyt vuonna 2021 tai sen jälkeen ja asiakas on oikeutettu maksuttomaan 2. asteen koulutukseen.

Hyvinvointialue laskuttaa asiakkaalta jälkikäteen kuukausittain kuljetuspalvelumatkojen asiakasmaksun. Mikäli lasku on alle 10 euroa kuukaudessa, lähetetään lasku vasta siinä kuussa, kun 10 euron raja ylittyy. Mikäli 10 euron raja ei täyty kalenterivuoden aikana, laskutetaan kertyneet asiakasmaksut joka tapauksessa vuoden lopussa.

Sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävissä ryhmäkuljetuksissa asiakasmaksu laskutetaan asiakkaalta muun asiakaslaskutuksen yhteydessä.

4.4 Saattajat, muut asiakkaan mukana matkustavat henkilöt ja matkatavarat

Asiakkaan yksi seuralainen, henkilökohtainen avustaja tai muu saattaja on oikeutettu matkustamaan asiakkaan mukana maksutta. Asiakkaalla voi tämän lisäksi olla mukanaan tulkki, joka matkustaa maksutta. Edellä mainittujen henkilöiden on tultava mukaan samasta osoitteesta tai reitin varrelta ilman poikkeamistarvetta. Asiakkaan tulee ilmoittaa matkan tilaamisen yhteydessä, matkustaako asiakkaan mukana joku edellä mainittu henkilöä ja kuljetusta tilatessa tulee ilmoittaa tarkka osoite, josta henkilö noudetaan.

Asiakkaan kanssa voi myös samalla kyydillä tulla muita lisämatkustajia, kuten perheenjäseniä, mikäli heillä on sama lähtöosoite ja määränpää. Asiakkaan tulee ilmoittaa matkan tilaamisen yhteydessä mahdolliset lisämatkustajat. Lisämatkustajat maksavat taksin kuljettajalle matkasta linja-autotaksan mukaisen maksun. Alle 7-vuotiaat lapset matkustavat kuljetuspalveluun oikeutetun huoltajansa tai vanhempansa mukana maksutta.

Matkustajalla voi olla mukanaan tavanomaisia mukana kuljetettavia tavaroita, kuten ostoskassi,

matkalaukku, lastenrattaat ja vastaavat. Kodinkoneiden, huonekalujen tai muiden vastaavien suurempien esineiden kuljettaminen ei sisälly kuljetuspalveluun.

Matkustajalla voi olla mukanaan sairauden tai vamman vuoksi välttämättömiä apuvälineitä tai vastaavia, kuten rollaattori, pyörätuoli, happipullo tai opas- tai avustajakoira. Asiakkaan tulee ilmoittaa matkan tilaamisen yhteydessä apuvälineiden mukana kulkemisesta, jotta kuljetuspalvelukeskus voi osoittaa matkaa varten asiakkaalle soveltuvan ajoneuvon.

4.5 Kuljetuspalvelumatkan tilaaminen

Hyvinvointialueella on käytössä kuljetuspalvelukeskus, joka vastaa sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisiin kuljetuksiin liittyvistä tilauspalveluista, matkojen välittämisestä, reitityksestä ja yhdistelystä, palautteen vastaanottamisesta ja muista tehtävistä. Asiakas tai asiakkaan puolesta asioiva henkilö tekee kuljetustilauksen kuljetuspalvelukeskukseen hyvinvointialueen erillisen tilausohjeen mukaisesti.

Kuljetuspalvelukeskus palvelee vuoden jokaisena päivänä kellon ympäri.

Kuljetuspalvelumatkan tilauksen voi tehdä puhelimella soittamalla kuljetuspalvelukeskukseen. Tilauksen voi tehdä myös mobiilisovelluksella tai tekstiviestillä, joka on tarkoitettu puhe- ja kuulovammaisten käyttöön. Asiakas voi tehdä kerralla useampia kuljetustilauksia. Tilaukset voi tehdä enintään tulevan 30 päivän ajanjaksolle.

Kuljetustilaukset ovat pääsääntöisesti ennakkotilauksia, jotka on tehtävä edellisenä päivänä klo 14 mennessä ja viimeistään 1 tuntia ennen matkan alkua. Asiakkaan kanssa sovitaan matkatilauksen yhteydessä nouto-aika, joka voi poiketa tilatusta ajasta +/- 10 minuuttia. Asiakkaan tulee kuljetusta tilatessa ilmoittaa mahdollinen ehdoton perillä oloaika, kuten junan lähtöaika. Kuljettaja ei saa ylittää tilausvaiheessa ilmoitettua ehdotonta perillä oloaikaa.

Kuljetuspalvelukeskus ottaa yhteyttä asiakkaaseen, mikäli kuljetus viivästyy sovitusta lähtöajasta yli 10 minuuttia ja neuvottelee asiakkaan kanssa mahdollisuudesta muuttaa lähtöaikaa.

Asiakkaan on kerrottava tilauksen yhteydessä matkan tyyppi, ajankohta ja osoitetiedot, mahdollinen pysähdysten tai poikkeaman tarve, tieto muista mukana matkustavista henkilöistä ja apuvälineistä sekä muut tarvittavat tiedot hyvinvointialueen erillisen tilausohjeen mukaisesti.

Kuljetuspalvelukeskus ohjaa tehdyt kuljetustilaukset asiakkaan tarpeeseen soveltuvalla ajoneuvolla. Jos asiakkaalla on oikeus vakiotaksiin, kuljetus ohjataan ensisijaisesti vakiotaksille.

4.5.1 Toivetaksi

Toivetaksi tarkoittaa sitä, että asiakas sopii kyydistä toivomansa kuljettajan kanssa etukäteen ja tilaa sen jälkeen kyydin kyseiselle autolle kuljetuspalvelukeskuksesta. Toivetaksi on käytettävissä kaikilla sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saavilla asiakkailla.

Asiakkaan tulee varmistaa kuljettajalta etukäteen, että toivottu tilausajankohta sopii hänen autonsa aikatauluun. Asiakkaan tulee kysyä kuljettajalta myös kyseisen auton numero. Asiakas tekee toivetaksitilauksensa kuljetuspalvelukeskukseen ja kertoo toivomansa auton numeron keskukselle ja muut tarvittavat tiedot. Keskus välittää tilauksen asiakkaan toivomalle taksille osoitettuna. Jos toivottu taksi ei pääse sovittuna aikana paikalle, keskus hoitaa tilalle korvaavan auton.

4.5.2 Vakiotaksimatkat

Asiakkaalle voidaan myöntää vakiotaksioikeus, joka on kuvattu edellä luvussa 3.2.1. Asiakas voi sopia kyytinsä suoraan vakiotaksikuljettajan kanssa. Vakiotaksikuljettaja ilmoittaa kyydit asiakkaan puolesta kuljetuspalvelukeskukseen.

4.5.3 Pikamatkat

Pikamatka tarkoittaa sitä, että asiakas voi tilata kyydin ilman etukäteistilausaikaa. Asiakas voi tilata pikamatkoina neljä (4) matkaa kuukaudessa. Pikamatkat tilataan samoja tilauskanavia käyttäen kuin muutkin matkat.

Pikamatkassa taksin saapumiseen kuluva aika riippuu liikenteessä olevien taksien mahdollisuudesta vastata kyytitarpeeseen. Jos auton odotus kestää pikamatkatilauksesta huolimatta tunnin (60 min) tai enemmän, asiakkaalta ei kulu pikamatkaa, vaan kyyti lasketaan tavalliseksi kuljetuspalvelumatkaksi.

4.6 Kuljetuspalvelumatkojen yhdistely

Yksittäisten asiakkaiden matkoja voidaan yhdistellä yhteiskuljetuksiksi, mikäli asiakkaalla ei ole palvelupäätöksessä mainittua yksinmatkustusoikeutta. Matkojen yhdistelyn tavoitteena on kuljetuskustannusten kasvun hillitseminen. Kaikkien maksajatahojen samaan suuntaan samaan aikaan matkustavien asiakkaiden matkatilaukset yhdistellään aina, kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Yhdistellyllä matkalla tarkoitetaan sitä, että kahden tai useamman asiakkaan tilaamat matkat yhdistetään yhdeksi kuljetukseksi samaan aikaan ja samaan suuntaan matkustettaessa.

Matkustusaika saa yhdistelyn takia kasvaa yhdensuuntaisella matkalla enintään 1,5 kertaiseksi. Asiakkaalle luvattu nouto-aika ei saa yhdistelyn vuoksi poiketa enempää kuin +/- 10 minuuttia. Asiakkaan tilauksen yhteydessä mahdollisesti ilmoittamaa ehdotonta perillä oloaika on noudatettava.

Asiakkaalle voidaan hakemuksesta myöntää edellä luvussa 3.2.1 kuvattu yksinmatkustusoikeus eli yhdistelykielto, jolloin asiakkaan kuljetusta ei yhdistetä sellaiseen kuljetukseen, joissa on muita matkustajia.

4.7 Kuljetuspalvelumatkan peruuttaminen ja peruuttamatta jätetyn matkan vähentäminen

Kuljetuspalvelumatkan peruuntumisesta tulee ilmoittaa kuljetuspalvelukeskukseen. Mikäli peruutusta ei ole tehty viimeistään 1 tuntia ennen sovittua matkan alkua, asiakkaalta kuluu yksi hänelle myönnetty kuljetuspalvelumatka ja asiakkaalta peritään kuljetuspalvelumatkan asiakasmaksu.

Myöhässä peruutettu tai kokonaan peruuttamatta jätetty kuljetuspalvelumatka ei kuluta asiakkaalle myönnettyjä kuljetuspalvelumatkoja eikä asiakasmaksua peritä, jos matkan peruuntuminen tapahtuu asiakkaasta riippumattomasta pakottavasta syystä. Pakottavaksi syyksi tulkitaan esimerkiksi äkillinen sairastuminen, tapahtuman peruuntuminen, saattajan

estyminen saattajana toimimisesta tai muu äkillinen ja ennakoimaton tilanne, jonka johdosta matkaa ei ole voitu peruuttaa ajallaan.

Asiakkaalla on oikeus saattaa kuljetuspalvelumatkan menettämistä koskeva asia hyvinvointialueen arvioitavaksi. Asiakkaalla on myös halutessaan mahdollisuus saattaa kuljetuspalvelumatkan menettämistä koskeva asia hallintoriitana toimivaltaisen hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

4.8 Palvelujen käyttämistä koskevien ohjeiden noudattaminen

Sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja ja vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua tulee käyttää tämän soveltamisohjeen, asiakasohjeiden ja muiden hyvinvointialueen antamien ohjeiden mukaisesti.

Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain nojalla myönnettyä kuljetuspalvelua ei saa käyttää sairaala-, terveyskeskus-, kuntoutus- yms. matkoihin, joista asiakas voi saada korvauksen Kelasta tai sellaisiin matkoihin, jotka korvataan muun lain nojalla.

Hyvinvointialue seuraa valvonnan kannalta välttämättömien tietojen avulla palveluja koskevan lainsäädännön ja ohjeiden noudattamista. Jos ohjeiden vastaista palvelujen käyttämistä havaitaan, hyvinvointialue pääsääntöisesti ensin huomauttaa asiakasta asiasta. Vakavissa rikkomuksissa ja ohjeiden vastaisen käytön jatkuessa hyvinvointialue voi periä toteutuneet matkakustannukset asiakkaalta takaisin.

Kuljetuspalvelun toistuva väärinkäyttö voi johtaa palvelun toteuttamistavan muuttamiseen siten, että asiakkaalle myönnetyt kuljetuspalvelumatkat korvataan asiakkaalle jatkossa jälkikäteen kuittien perusteella. Tällöin uudesta toteuttamistavasta tehdään asiakkaalle kirjallinen, perusteltu ja muutoksenhakukelpoinen päätös.

5 Palvelun hakeminen ja päätöksenteko

5.1 Palvelun hakeminen

Sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluja, vammaispalvelulain mukaiskuljetuspalvelua ja luvussa 4 kuvattuja kuljetuspalveluun liittyviä erityisosoikeuksia haetaan hyvinvointialueelle tehtävällä hakemuksella. Hakemuksen voi laittaa vireille myös suullisesti. Palvelun tai erityisosoikeuden tarve voi tulla esiin myös asiakkaan muun yhteydenoton, palvelutarpeen arvioinnin tai asiakas- tai palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua koskevaan hakemukseen tulee liittää ajantasainen tuloseelvitys hakijan ja puolison tuloista sekä varallisuudesta. Liitettä ei tarvita, jos nämä tiedot ovat jo päätöksentekijän käytettävissä eikä niissä ole tapahtunut muutoksia.

Vammaispalvelulain mukaiseen liikkumien tuen hakemukseen tulee liittää lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön kirjoittama ajantasainen lausunto tai muu vastaava selvitys, josta selviää hakijan liikkumis- ja/tai toimintakyky ja asiakkaan erityiset vaikeudet liikkumisessa. Lausunnosta tulisi ilmetä vamman tai sairauden pitkäaikaisuus ja se, millä tavalla ne vaikuttavat mahdollisuuteen käyttää julkista joukkoliikennettä. Pitkäaikaisuuden kesto vamman tai sairauden kohdalla tarkoittaa pääsääntöisesti vähintään noin vuoden kestänyttä toimintakyvyn merkittävää alentumista. Hakija vastaa lausuntojen kustannuksista. Liitteitä ei tarvita, jos nämä tiedot ovat jo päätöksentekijän käytettävissä eikä niissä ole tapahtunut muutoksia.

Mikäli hakemus on puutteellinen, käsittelijä pyytää hakijalta lisäselvitystä ja varaa hakijalle kohtuullisen määräjän sen toimittamiseen. Lisäselvityspyynnössä tarvittaessa yksilöidään, mistä seikoista hakijalta tarvitaan lisäselvitystä.

5.2 Palvelutarpeen arviointi ja asiakas- tai palvelusuunnitelma

Henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siitä syystä, että edellinen palvelutarpeen arviointi on tehty hiljattain eikä asiakkaan olosuhteissa ole tapahtunut muutoksia.

Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Palvelutarpeen arviointi aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asiakkaan, omaisen tai läheisen tai laillisen edustajan yhteydenotosta, jos

- henkilö hakee vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea,
- henkilö on yli 75-vuotias tai
- henkilö saa vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista ylintä hoitotukea.

Jos kyseessä on sosiaalihuoltolain 3 §:ssä tarkoitettu erityistä tukea tarvitseva lapsi, palvelutarpeen arviointi aloitetaan viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireilletulosta ja sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta. Asia tulee vireille henkilön hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä.

Palvelutarpeen arviointi tehdään asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Arviointi tehdään yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa.

Asiakkaan tarve palveluille arvioidaan yksilöllisesti ja arvioinnissa huomioidaan henkilön sairaudesta tai vammasta johtuvat toimintarajoitteet sekä asiakkaan elämäntilanne ja elinympäristö. Asiakkaan toimintakykyä ja kykyä käyttää julkisia liikennevälineitä voidaan arvioida yhdessä esimerkiksi fysio- tai toimintaterapeutin kanssa ja tarvittaessa voidaan tehdä liikkumisen arviointia lähiympäristössä tai koematkoja julkisella joukkoliikenteellä.

Asiakassuunnitelmalla täydennetään asiakkaalle tehtyä palvelutarpeen arviointia, ellei asiakassuunnitelman laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siitä syystä, että palvelutarpeen arviointi on asiakkaan tilanteen selvittämisen ja jatkotyöskentelyn kannalta riittävä tukimuoto. Asiakassuunnitelma laaditaan yksilöllisesti ja asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laatimisessa on noudatettava sosiaalihuoltolain, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2002, asiakaslaki) ja muiden soveltuvien lakien sääntelyä. Vammaisten henkilöiden kohdalla on noudatettava lisäksi vammaispalvelulain sääntelyä ja iäkkäiden henkilöiden kohdalla on

noudatettava myös ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012, vanhuspalvelulaki) sääntelyä.

5.3 Kuuleminen ja päätös palvelusta

Asiakasta ja muita asianosaisia kuullaan hallintolain 34–36 §:n mukaisesti ennen päätöksen tekemistä, ellei kuuleminen ole ilmeisen tarpeetonta tai kuulematta jättämiselle on jokin muu laissa säädetty peruste. Kuuleminen voi olla ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi siksi, että asiaa on selvitetty tiiviissä yhteistyössä asiakkaan kanssa niin, että asiakas on saanut tietoonsa kaikki päätöksenteon perustana olevat selvitykset, asiakirjat ja tiedot. Lisäksi edellytetään, että asiakas on voinut ilmaista näkemyksensä kaikista selvityksistä ja tiedoista. Tällöin asiakkaan päätökseen kirjataan kuulematta jättämisen perustelut.

Jos kuulematta jättämiselle ei ole laissa säädettyä perustetta, asiakasta ja muita asianosaisia on kuultava. Asiakkaalle toimitetaan kuulemiskirje, jossa ilmoitetaan kuulemisen tarkoitus ja yksilöidään, mistä seikoista selvitystä pyydetään. Kuulemiselle varataan määräaika ja kirjeessä ohjeistetaan, miten asiakas voi pyytää lisää aikaa. Asiakkaalle ja muulle asianosaiselle toimitetaan lisäksi kuulemisen kohteena olevat asiakirjat tai varataan muutoin tilaisuus tutustua niihin. Kuuleminen voidaan toteuttaa suullisesti, mikäli kirjallinen kuuleminen tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia.

Asiakas saa hakemukseensa kirjallisen ja perustellun päätöksen muutoksenhakuohjeineen. Päätöksen palvelusta tekee hyvinvointialueen toiminta- ja delegointisäännössä määrätty viranhaltija. Palvelu myönnetään hakemuskuukauden alusta lukien. Mikäli asiakas saa myönteisen päätöksen kuljetuspalvelusta, hänelle voidaan korvata taksikuittien perusteella jälkikäteen päätöksenmukaiset matkat hakemuskuukauden alusta saakka omavastuuosuudet vähentäen.

Enimmäisaika päätöksen tekemiselle on kolme (3) kuukautta siitä, kun asia on tullut vireille. Sosiaalihuoltoasia tulee vireille asiakkaan tai hänen edustajansa hakemuksesta tai kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä. Määräajasta voidaan poiketa vain, mikäli asian selvittäminen vaatii erityisestä syystä pidemmän käsittelyajan. Erityinen syy voi esimerkiksi olla se, että asiakkaalta joudutaan pyytämään puutteelliseen hakemukseen lisäselvityksiä.

Palvelua koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi. Palveluja voidaan perustellusta syystä myöntää myös määräaikaisina. Määräaikaisuuden peruste kirjataan päätökseen. Päätös voidaan tehdä määräaikaisena esimerkiksi, jos asiakkaan tarve palveluille on lyhytaikainen tai rajattu, palvelutarpeen selvittäminen on kesken tai asiakkaan palvelutarve on muuttumassa.

5.4 Päätöksen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku

Palvelusta tehty päätös on annettava viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Päätösten tiedoksi antamisessa noudatetaan hallintolain 9 ja 10 luvun säännöksiä.

Päätös annetaan yleensä tiedoksi tavanomaisella tiedoksiannolla asiakkaalle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle siten kuin hallintolain 56 §:ssä tarkemmin säädetään. Tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle.

Asiakkaan on mahdollista hakea saamaansa päätökseen oikaisua toimittamalla oikaisuvaatimuksen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen yksilöasioiden jaostoon 30 vuorokauden kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhaku aika alkaa siitä, kun asiakas on saanut tiedon päätöksestä, tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Päätös katsotaan saadun tiedoksi seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi.

Mikäli yksilöasioiden jaosto pitää viranhaltijan päätöksen ennallaan, asiakas voi hakea päätökseen muutosta hallinto-oikeudesta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valittaminen korkeimmalle hallinto-oikeudelle edellyttää valituslupaa, jota haetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 12 luvun säännösten mukaisesti.

5.5 Palvelupäätösten muuttaminen ja lakkauttaminen

Asiakkaan tulee ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuvista mahdollisista muutoksista ja niistä johtuvista lisäpalvelujen tarpeesta hyvinvointialueelle ottamalla yhteyttä omatyöntekijään, päätöksen tehneeseen viranhaltijaan tai Vammaispalvelujen Ensilinjaan (vammaspalvelulain mukaiset kuljetuspalvelupäätökset) tai Ikäihmisten Ensilinjaan (sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumista tukevien palvelujen päätökset).

Jos asiakkaan toimintakyky tai muut palvelun myöntämiseen vaikuttavat olosuhteet muuttuvat oleellisesti, asiakkaalle myönnettyjä palveluja ja päätöstä voidaan arvioida uudelleen. Hyvinvointialue on tällöin yhteydessä asiakkaaseen ja käynnistää palvelutarpeen arvioinnin. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan myös tarvittaessa.

Jos asiakkaan olosuhteissa tapahtuvien muutosten johdosta palvelua on tarpeen muuttaa tai palvelun myöntämiselle ei ole enää perustetta, asiakkaalle tehtyä päätöstä voidaan muuttaa tai se voidaan lakkauttaa. Hyvinvointialue tekee palvelujen muuttamisesta tai lakkauttamisesta kirjallisen, perustellun ja valituskelpoisen päätöksen. Ennen päätöksentekoa asiakasta kuullaan hallintolain mukaisesti.

Oikeus kuljetuspalvelujen käyttöön päättyy, jos asiakas muuttaa pois Kanta-Hämeen hyvinvointialueen alueelta, hänellä ei ole enää tarvetta palvelulle tai päätöksen voimassaolo lakkaa. Mikäli asiakas on muuttamassa hyvinvointialueen sisällä, tulee hänen olla yhteydessä palvelun myöntäjään muuttuvien olosuhteiden vuoksi sekä palvelun uudelleen arvioimiseksi ja mahdollisen uuden matkustusalueen määrittelemiseksi.

Oikeus sosiaalihuoltolain nojalla myönnettyyn kuljetuspalveluun voi päättyä myös asiakkaan tulojen tai varallisuuden muuttuessa.

Palvelupäätöstä voidaan myös arvioida uudelleen, mikäli hyvinvointialueen liikkumista tukevien palvelujen soveltamisohjeisiin tai palveluja koskeviin lakeihin tulee muutoksia.

6 Ohjeisiin liittyvää lainsäädäntöä

- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Vammaispalvelulaki 675/2023
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992
- Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988
- Sotilasvammalaki 404/1948
- Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki 812/2000
- Hallintolaki 434/2003

7 Liitteet

- Liite 1 Tulo- ja varallisuusrajat sosiaalihoitolain mukaisessa kuljetuspalvelussa
- Liite 2 Sosiaalihoitolain ja vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun asiakasmaksut Kanta-Hämeen hyvinvointialueella